

Det är därför glädjande att detta verk publicerats på engelska, och att många bidrag som från början är skrivna på svenska, nu kan nå ut till en större publik.

Av de många artiklar som ingår i samlingen kan här bara några nämnas, till exempel ett synnerligen läsvärt och spännande bidrag om stenåldersfynd i medeltida kontext, författat av Peter Carelli. I detta diskuteras hur stenåldersyxor – s.k. åskviggar – inom folktron ansågs skydda mot åsknedslag och bränder, något som förklarar deras förekomst i medeltida byggnader.

I artikeln "In Search of a Zeitgeist" tar Kristina Josefsson på ett belysande sätt upp en angelägen fråga för historisk arkeologi – dvs. om vi kan sätta oss in i en annan historisk periods tankevärld, i detta fall medeltidens. Frågan är viktig då vi har såväl ett historiskt som ett arkeologiskt källmaterial från denna tid och för att förstå det sistnämnda ofta utgår från historiska källor av olika slag.

Slutligen kan också nämnas ett utmärkt bidrag av Gunhild Eriksdotter. Med utgångspunkt från medeltida byggnader i Siena i Toscana respektive Dalby i Skåne, tar författaren upp en viktig byggnadsarkeologisk metod (s.k. Harris-matrix). Hon visar hur en metod som ursprungligen utvecklades för stratigrafisk utgrävning av arkeologiska lämningar med fördel kan tillämpas på byggnader när man vill studera deras historia av om- och tillbyggnader.

Sammanfattningsvis kan sägas att detta verk erbjuder mycket givande läsning för den som är intresserad av arkeologi från vikingatid, medeltid och senare historisk tid.

Dominic Ingemark, Lund

Jill Onsér-Franzén: *Folkbildaren – en ny intellektuell. En studie om folkhögskolan som kulturmiljö*. Göteborg, 1998. 148 s. ISBN 91-630-7177-7.

I *Folkbildaren – en ny intellektuell* redovisar Jill Onsér-Franzén en del av resultaten från forskningsprojektet "Folkhögskolans roll i lokalt och regionalt kulturliv". Den aktuella studien bygger på ett fältarbete utfört på Härnösands folkhögskola. Det är således lärarna där som utgör de nya intellektuella, en grupp vars "ansträngningar, solidaritet och samspråk riktar sig till folket" (s. 107). Det uttalade syftet med boken är att förklara hur folkhögskolelärarna producerar och manifesterar sina ideal i en praktisk verklighet. Uttryckt på

ett annat sätt kan man säga att boken vill ge en kultur-analytisk beskrivning av hur det är att vara lärare på Härnösands folkhögskola.

Jill Onsér-Franzén är föredömligt tydlig och dessutom utförlig i sin genomgång av begrepp och perspektiv som är viktiga för framställningen. Förutom en mer teoretisk begreppsdiskussion ges en genomgång av svensk kulturpolitik, vilket tydliggör den välbekanta dubbelheten i kulturbegreppet. Ett problem i boken är emellertid att sambandet mellan den mer teoretiserande inledande delen och den följande empiriska analysen inte är särskilt väl utvecklat. Diskussionen kring "kultur" och "bildning" utgör visserligen en fond för beskrivningen av lärarnas vardagsliv, men är knappast integrerad i den. Tyvärr ger boken en känsla av att begreppsanvändningen nog bär på poänger, men att dessa inte alltid riktigt nått fram till den färdiga texten. Ett exempel bland flera är författarens användning av begreppet "folk". Förutom att på ett vagt sätt stå för att grupper markerar opposition till en maktelit, förblir det oproblematiserat och opreciserat. I ena stunden implicerar det de breda folklagren medan det i nästa uppträder med en betydligt mer begränsad innebörd. Ett sätt att använda begreppet, som åtminstone gör denne läsare lite förvirrad, är följande som är hämtat ur författarens diskussion kring syftet med framställningen: "Utan att vilja ifrågasätta nuvarande folkbildningsforskning kan föreliggande framställning sägas studera sådana aspekter som tidigare föga belysts, nämligen lärarens/ elevens eller rättare sagt folkets syn på folkbildning i sin helhet" (s. 27).

När så pass mycket kritiskt nu har sagts kring bokens mer teoretiska diskussioner, skall också framhållas att i den empiriska analysen av livet på folkhögskolan finns en rad goda observationer och träffande beskrivningar. Den diskussion Jill Onsér-Franzén för kring konkurrerande uppfattningar om skolans kursutbud är spännande, liksom påpekandet att lärarna trots allt enas i sin opposition mot en klassisk bildningstradition. Här träder bilden av folkhögskolornas politiska dimension tydligt fram. Det blir i denna del av texten mycket tydligt att det är det egna bildningsidealet som tillsammans med en bred folklig förankring kännetecknar folkhögskolan. I Gramscis efterföljd visar författaren hur folkhögskolan utgör en opposition mot maktelitens kulturella hegemoni. Genom att hålla liv i den medborgerliga jämlikheten blir lärarna viktiga aktörer i kulturpolitiken och därmed också "nya intellektuella".

Kjell Hansen, Lund